

SALLAI ISTVÁN (1911—1979)

Szomorú eseménnyel köszöntött az 1979-es esztendő a magyar könyvtárügyre: a felszabadulás utáni nagy könyvtárosnemzedék jeles képviselője, a szocialista magyar közművelődési könyvtárügy egyik megalapítója SALLAI István január 8-án, hosszú betegség után elhunyt. Mint annyi más nemzedéktársát, őt is a háború utáni nagy átalakulás lendítette új pályára. Korábban a kisszállási uradalom egyik iskolájában volt tanító, abból a bizonyos „lámpás” típusból való, aki a népi értelmiséghez méltó elkötelezettséggel nemcsak tanította, de nevelte is a tanyák népét és emellett a baloldali népi frók hatására tudatosan készült az eljövendő demokratikus társadalomban vállalandó szerepre. A koalíciós évek néven ismertté vált időszak alatt, mint falusi tanító aktívan közreműködött az iskola-körzet demokratikus közéleti szellemének kialakításában, majd 1949-ben ERDEY Ferenc közvetítésével a Népművelési Minisztérium

Könyvtári Főosztályán vállalt funkciót. Irányításával alakult meg a Népkönyvtári Központ, amelynek vezetője lett. Ez az intézmény rövid fennállása alatt létrehozta az egész országot átfogó közművelődési könyvtárhálózatot. Körzeti könyvtárakat szervezett, amelyek aztán a könyvtárak ezreit telepítették a falvakban és amelyekből a városi könyvtárakkal való szervezeti összevonással kialakultak a megyei és a járási könyvtárak. SALLAI Istvánnak elévülhetetlen érdeme, hogy közművelődési könyvtárügyünkben a kezdetektől fogva érvényesült a hálózati ellátási elv, vagyis a könyvtárközi

munkamegosztásnak az a racionális formája, hogy a nagyobb könyvtárak módszertani és szolgáltatási felelősséget viselnek a kisebb könyvtárak iránt. Ezt a felelősséget, az elvszerű együttműködést a legfontosabb könyvtárpolitikai elvnek tartotta, ezért harcolt cikkeivel, előadásaival, ezt ültette át tanítványaiba és munkatársaiba.

1952 óta dolgozott az Országos Széchényi Könyvtárban. Mint a Módszertani Osztály vezetője szakmai útmutatók egész folyamát írta meg személyesen vagy munkatársaival közös vállalkozásban a könyvtári élet legkülönbébb területeinek problémáiról és azok megoldási módozatairól. Soha olyan összhang nem volt sem azelőtt, sem azóta a könyvtári elmélet és a gyakorlat között, mint azokban az években. SALLAI nemcsak jól megismerte a szakmát, hanem állandó éber figyelemmel kísérte a szakma nemzetközi változásait és azonnal felfigyelt az újdonságokra. Nyugdíja éveiben is a legelső között olvasott el minden cikket és tanulmányt, ami a közművelődési könyvtárak külföldi gyakorlatáról adott hírt. Német, angol, orosz nyelvismeretét kamatoztatta a magyar könyvtárügy javára a nemzetközi tapasztalatok java eredményeinek meghonosításával és hazai könyvtári életünk külföldi kapcsolatainak szélesítésével és ápolásával. Főműve, a közművelődési könyvtárak egyre izmosodó hálózata mellett, a könyvtárosok bibliájává vált kézikönyv, amely a könyvtárszervezés és a könyvtárkezelés legfontosabb elméleti kérdéseit és az azokra adható gyakorlati válaszokat foglalta egybe. Szerzőtársával és barátjával SEBESTYÉN Gézával együtt ebben a műben máig hatóan megszabták a magyar könyvtárügy fejlődési vonalát. Másik közös művüknek tekinthető a Könyvtártudományi és Módszertani Központ, amelyben SALLAI mindig a szellemi vezér szerepét játszotta. Felkészültsége és kiváló emberi adottságai alkalmassá tették arra, hogy minden munkatársának szinte minden ügyben alkotó indulatú vitapartnere és szellemi szövetségese legyen. Ugyanakkor ő is igényelte, néha valósággal kikövetelte a saját munkájával kapcsolatban a szellemi kontrollt azoktól, akikkel együtt dolgozott. Egészséges, demokratikus légkört teremtett maga körül. A KMK-ban töltött ideje alatt szenvedélyes érdeklődéssel fordult a könyvtáráépítés és -berendezés témája felé. Számos megvalósult könyvtáráépület és sajnos még több terv formában maradt vállalkozás bizonyítja munkája eredményességét. Ebben a tevékenységi körben a legnagyobb jelentősége a hazai építési normák és szabványok létrehozásában elért eredményeinek van.

Személyiségének, az ügyekben való jelenlétének hallatlan mozgósító hatása volt a környezetére. A III. Országos Könyvtárügyi Konferencia elméleti előkészítéséhez az a trend tanulmány adott a legtöbbet, amelynek Ő volt a szerzője. Ennek nyomán szerveződtek alkotó munkaközösséggé azok, akik a konferencia legfontosabb, a távlatokat nyitogató ajánlásait, a könyvtárügy fejlesztésének irányelveit kidolgozták. Szinte nincs egyetlen lényeges változása az utolsó 30 év magyar könyvtárügyének, amelyhez köze ne lett volna.

Neve és alkotásai immár örökre hozzátartoznak a magyar könyvtárügy történetéhez.

(Szente Ferenc)